

Evropské otazníky nad břidlicovým plynem

Evropské země uvažují o své budoucí energetické koncepci již řadu let. Každá zodpovědně uvažující země disponuje určitými energetickými plány na mnoho let dopředu, které jsou více či méně postupem času měněny a aktualizovány. Diskuse nad energetickou soběstačností a hledáním ideálního energetického mixu je v posledních letech nedílnou součástí politického a ekonomického života a v průběhu času se tak postupně mění názory a náhledy na získávání zdrojů energie. Příkladem toho může být v posledních letech expanzivní rozvoj obnovitelných zdrojů v čele s fotovoltaiikou či větrnými farmami. Po loňské jaderné katastrofě v japonské Fukušimě se zase na evropské půdě začalo více diskutovat nad bezpečností jaderné energetiky a o možném odklonu od tohoto zdroje elektrické energie. Ze zemí, které využívají jádro, se však rozhodlo pro jeho postupný odklon pouze Německo.

V posledním období některé evropské země stále více začínají uvažovat o využití těžby takzvaného břidlicového plynu, což je komodita uložená ve vrstvách břidlic a utužených pískovců a dobývá se vertikálními a horizontálními vrty z velkých hloubek, které mohou dosahovat i kolem pěti kilometrů. Tato nekonvenční těžba zemního plynu se v minulém desetiletí prudce rozvinula v USA a vedla k poklesu ceny plynu na tamním trhu. Spojené státy se díky ní staly největším těžářem této komodity na světě a získávají v plynu čím dál větší soběstačnost. USA tak mohou být pro Evropu určitým vodítkem co se týče těžby plynu z břidlic. V některých evropských zemích sice už probíhaly a probíhají geologické průzkumy a zkušební vrty, nicméně komerční těžba ještě neprobíhá. Aktuálně zaznamenáváme v tomto směru posun ve Velké Británii, kde zpráva vládních expertů podpořila těžbu břidlicového plynu. Očekává se tak, že britská vláda zruší roční moratorium na průzkum a zkušební těžbu. Loni v květnu totiž musela těžební společnost Cuadrilla Resources přerušit práce na vrtech ve své zkoumané oblasti v severozápadní Anglii poté, co se v místě těžby objevily slabší otřesy o síle kolem dvou stupňů RichtEROVY škály.

Nekonvenční těžba plynu je totiž pod palbou kritiky ze strany ekologických aktivistů, ať už z důvodu rizika výše zmíněných otřesů půdy či například hrozby kontaminace podzemních vod. Vládní činitelé jsou tak více či méně při svém rozhodování ovlivňováni možnými riziky plynoucími z těžby břidlicového plynu, což s sebou přináší prodlužování rozhodovacích procesů ohledně případné těžby a různá moratoria. Příkladem toho je např. zákaz těžby ve Francii, která při tom podle studie ministerstva energetiky USA disponuje technicky dostupnými zásobami plynu v břidlicích ve výši 5,1 bilionů metrů krychlových či v Bulharsku, jehož zásoby plynu jsou odhadovány na 1 bilion metrů krychlových. Pro srovnání, roční spotřeba plynu v ČR se pohybuje okolo 9 miliard metrů krychlových. Negativní postoj k těžbě plynu z břidlic lze prozatím zaznamenat i v Rakousku, kde společnost OMV musela, na základě odporu místních obyvatel, zastavit projekt, jehož cílem mělo být zavrtat pod povrch první průzkumné sondy.

Jak uvádím výše, situace se začíná měnit ve prospěch těžby z břidlic ve Velké Británii. Tamní vláda má pro povolení těžby poměrně silné argumenty, a to v podobě odhadovaných zásob. Společnost Cuadrilla Resources odhaduje, že v severozápadní Anglii se nachází zásoby břidlicového plynu ve výši 5,6 bilionu metrů krychlových, což by Británii stačilo na zhruba 60 let současné spotřeby. Kromě těchto velkých zásob na pevnině se v britských vodách Severního moře podle odhadů může nacházet dalších cca 28 bilionů metrů krychlových, což by dostalo Velkou Británii na úroveň USA nebo Číny, jenž disponují největšími zásobami této komodity. V současné době v Británii probíhá na toto téma veřejná diskuse, jinými slovy tamní ministerstvo energetiky bude nyní šest týdnů přijímat ke zprávě vládních expertů

komentáře veřejnosti. Pokud veřejná diskuse vyzní ve prospěch těžby, pak očekávám, že britská vláda definitivně rozvoj těžby plynu z břidlic podpoří. Domnívám se, že by to byl pozitivní impuls pro britskou ekonomiku, která je aktuálně zhruba z poloviny závislá na uhlí, což se projevuje růstem cen energií pro průmysl a domácnosti. Rozšíření energetického mixu o břidlicový plyn by naopak mělo v budoucnu tlačit na pokles cen energií. Britská energetika je na rozcestí, plán budování nových jaderných elektráren kvůli váhání investorů je nejistý, velké vize o výstavbě dalších větrných farem narážejí na stále větší odpor veřejnosti, a to kvůli vysokým nákladům na podporu. Sázka na získávání energie z břidlicového plynu se tak jeví jako logická, a to i z toho důvodu, že na rozdíl od subvencovaných obnovitelných zdrojů by těžba plynu daňové poplatníky nic nestála.

Nekonvenční těžba plynu má politickou podporu také v Polsku, byť první odhady dle studie amerického Úřadu pro energetické informace (EIA), podle kterých se zásoby břidlicového plynu měly pohybovat na úrovni 5,3 bilionu metrů krychlových, se nepotvrdily. Aktualizované odhady podle polského Státního geologického institutu hovoří o zásobách v rozmezí od 376 až 768 miliard metrů krychlových, což by pokrylo polskou spotřebu plynu na 30 až 65 let. Polsko těžbou plynu z břidlic sleduje zejména zbavení se závislosti na ruském plynu.

Jak uvádím výše, v nekonvenční těžbě plynu v současnosti vévodí USA, kde se tato těžba v posledních letech velmi rozvinula. Zatímco ještě v roce 2000 se produkce plynu z břidlic podílela na celkové produkci plynu dvěma procenty, tak v současnosti tento podíl činí již zhruba 35 %. USA v loňském roce, zejména díky prudkému nárůstu nekonvenční těžby, vyprodukovaly rekordní množství zemního plynu ve výši 682 miliard metrů krychlových (meziroční nárůst o 8 %), meziroční přírůstky v posledních letech zaznamenávají každým rokem a postupně tak zvyšují svojí soběstačnost na této komoditě (čistý dovoz zemního plynu v roce 2011 oproti roku 2007 poklesl o výrazných 49 %). Tato situace pak vedla k postupnému převisu nabídky nad poptávkou a ke snižování ceny zemního plynu na americkém trhu až na mnohaletá minima. V polovině letošního dubna cena poklesla na úroveň 1,90 USD za milion britských termálních jednotek a dostala se tak na desetiletá minima.

Situace v Evropě je z hlediska ceny zemního plynu rozdílná. Evropské země, z velké části závislé na ruském plynu, platí za tuto komoditu až čtyřnásobek současné ceny na americkém trhu. Otázka, zda těžít či netěžit břidlicový plyn v Evropě, je nasnadě. Rozvoj těžby by vytvářel tlak na pokles ceny zemního plynu na evropském kontinentu a zároveň by představoval problém pro ruské exportéry. Podle odhadů je v celé Evropě zásob břidlicového plynu dostatek. Z výše uvedeného však vyplývá, že výraznější politickou podporu nekonvenční těžby vidím pouze ve Velké Británii a Polsku. U většiny evropských zemí včetně ČR nespátřuji vyhraněný názor. Svou roli samozřejmě hrají také rozdílné přírodní podmínky. Hustota osídlení je v Evropě daleko větší než v USA, což na evropském kontinentu ztěžuje prostor pro větší rozvoj těžby z břidlic a prosazení zájmů těžebních společností. Těžba břidlicového plynu tak možná postupem času změní energetický trh ve Velké Británii či v Polsku, nicméně z celoevropského pohledu bude však podle mého názoru nekonvenční těžba bržděna přírodními podmínkami a nedůvěrou veřejnosti.